

Keskkonnaharidus: looduse märkamisest looduse hoidmiseni

Tiina Talvi
Tallinna Reaalkool, Viidumäe Looduskeskus MTÜ
Looduskaitse Seltsi konverents
17. juuli 2026
Saaremaa

"Loodus on nagu raamat. Selleks, et seda lugeda, peab tundma tähti. Aga tähtede tundmisest üksi ei piisa – on vaja osata neist kokku lugeda sõnu ja lauseid, mõista selle raamatu sisu ja vaimu."
Fred Jüssi raamat *"Ajamustrid"* (2003)

Foto:Filmikaader

Bioloogiatundi huvi ja rõõmuga, mitte hirmu ja murega

Bioloogia õpetamise metoodika muutused

- Animatsioonid
- Kõik uus on unustatud vana
- Puust ja punaseks

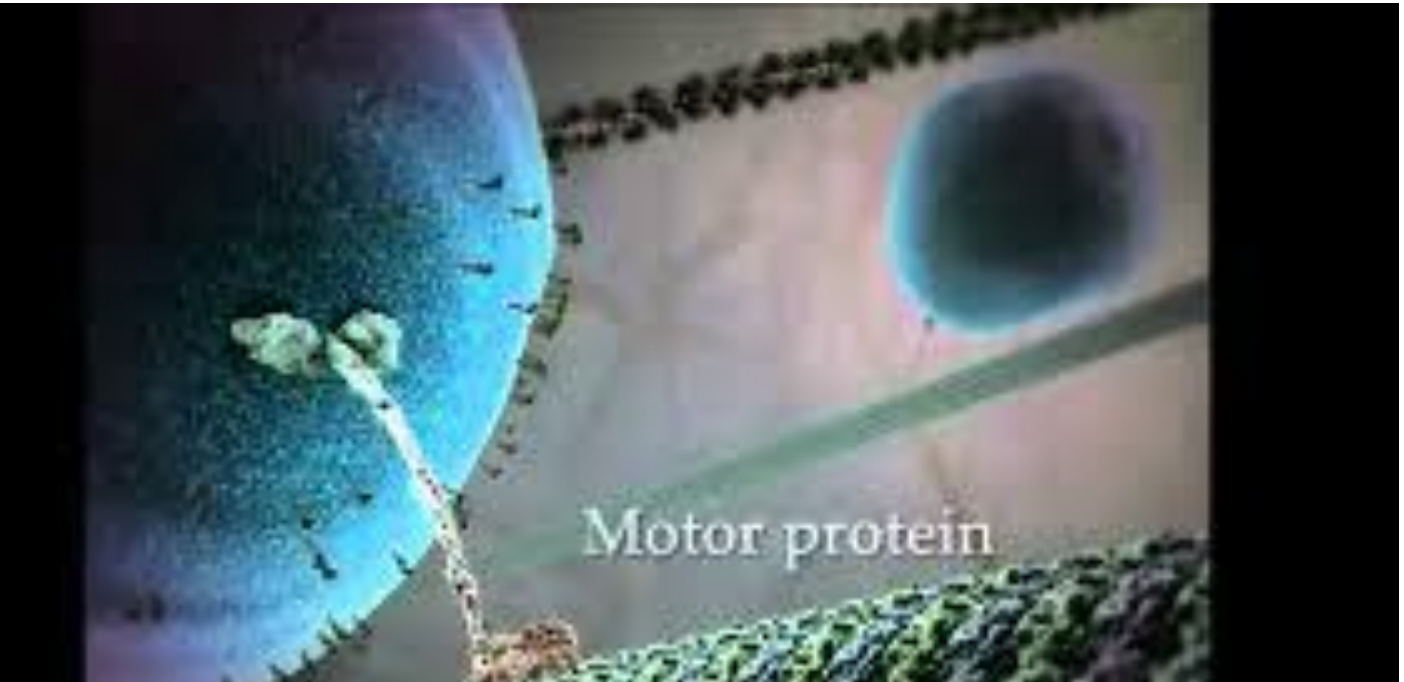

СКЕЛЕТНЫЕ МЫШЦЫ

A007 1280x1024 2019/09/10 16:03:10

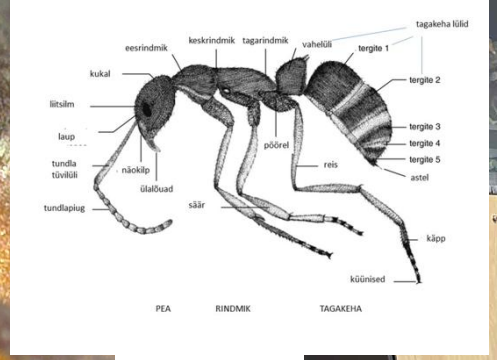
tagakeha lülid
eesrindmik
keskrindmik
tagarindmik
vahelüli
tergite 1
kukal
tergite 2
liitsilm
tergite 3
laup
tergite 4
pöörel
tergite 5
tundla tüvilüli
reis
astel
näokilp
ülalõuad
tundlapiug
säär
käpp
küünised
PEA
RINDMIK
TAGAKEHA

TRK3

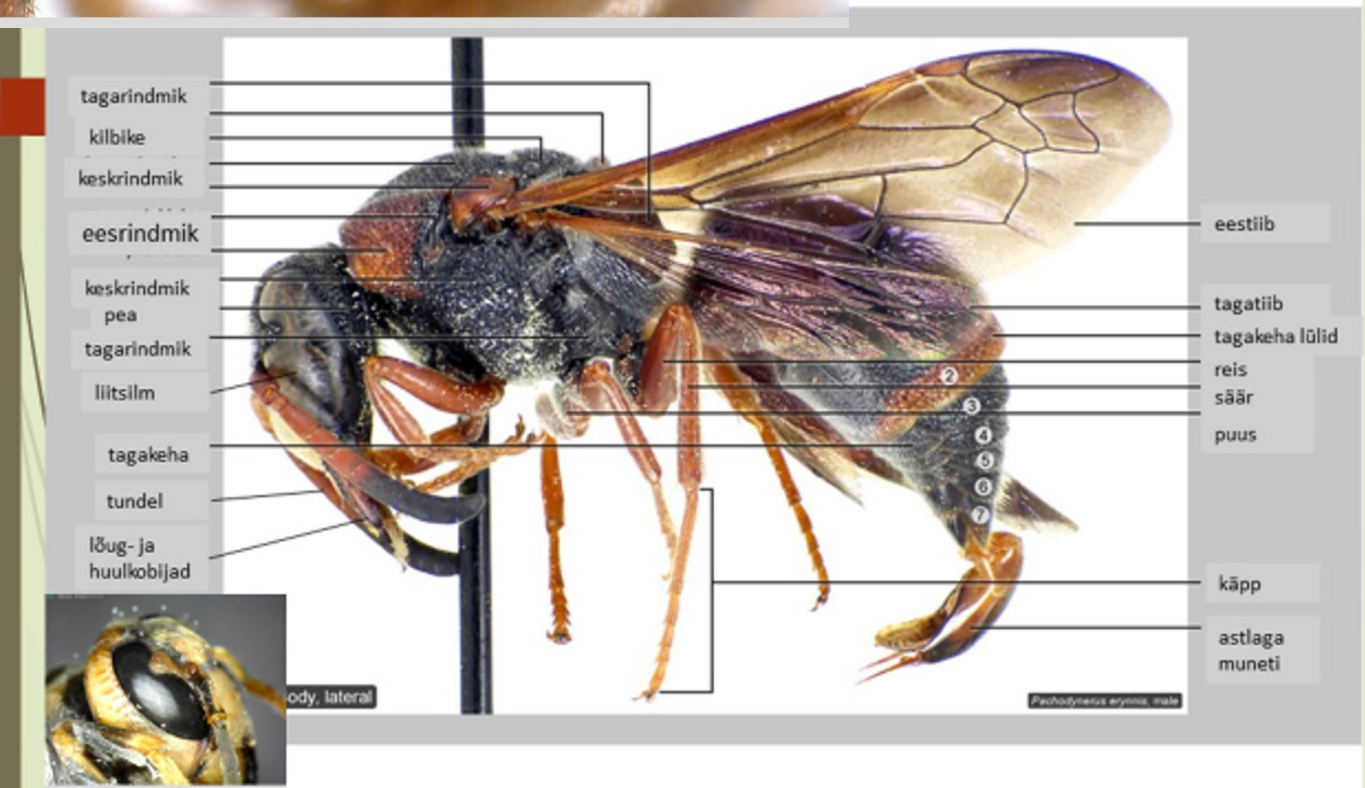
tagarindmik
kilbike
keskrindmik
eesrindmik
keskrindmik
pea
tagarindmik
liitsilm
tagakeha
tundel
lõug- ja huulkobijad
eestiib
tagatiib
tagakeha lülid
reis
säär
puus
käpp
astlaga muneti
ody, lateral
Pachodynerus erynnis, male

Digitahvel

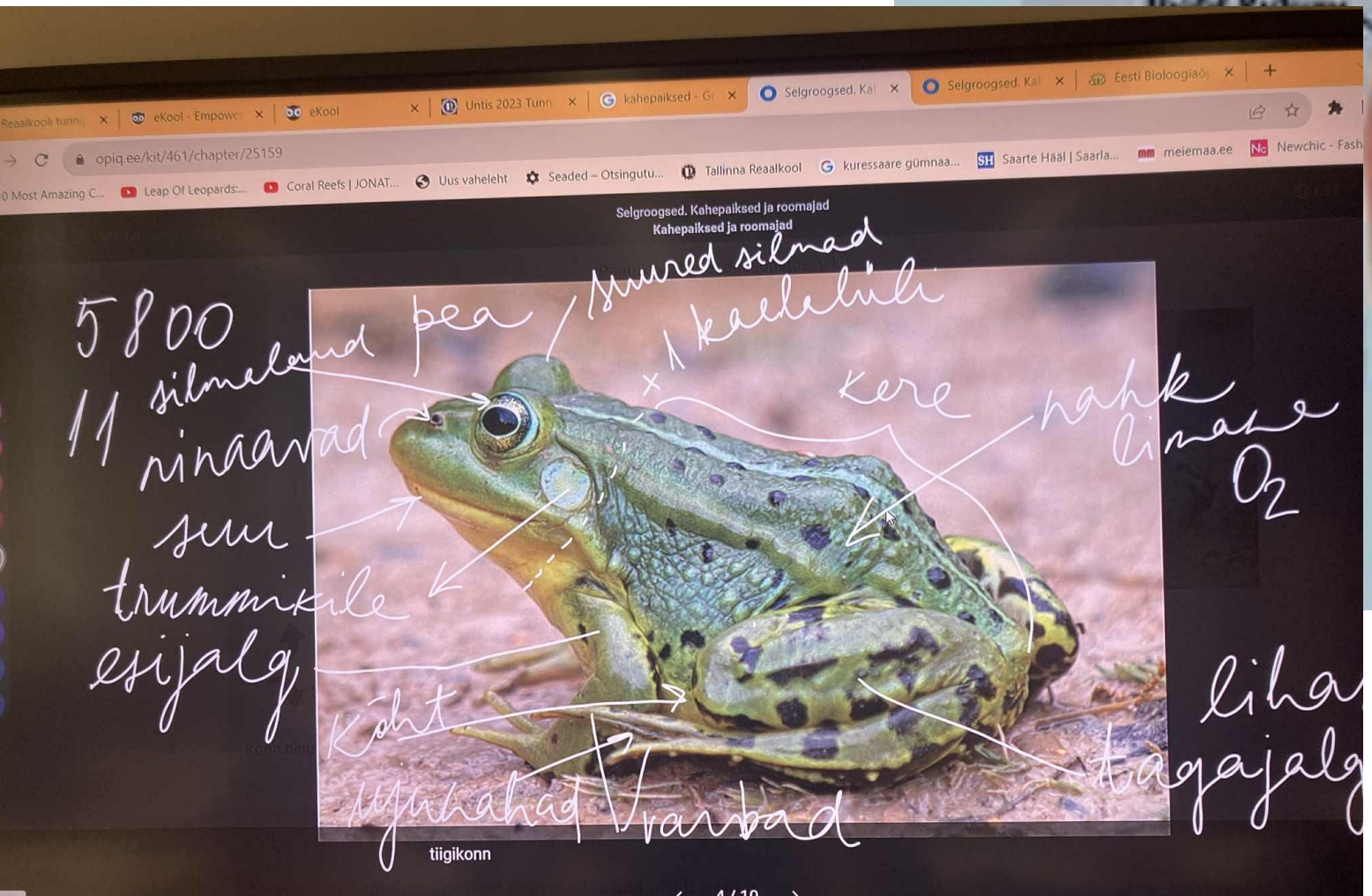
Selgroogsed. Kahepaiksed ja roomajad
Kahepaiksed ja roomajad
tiigikonn

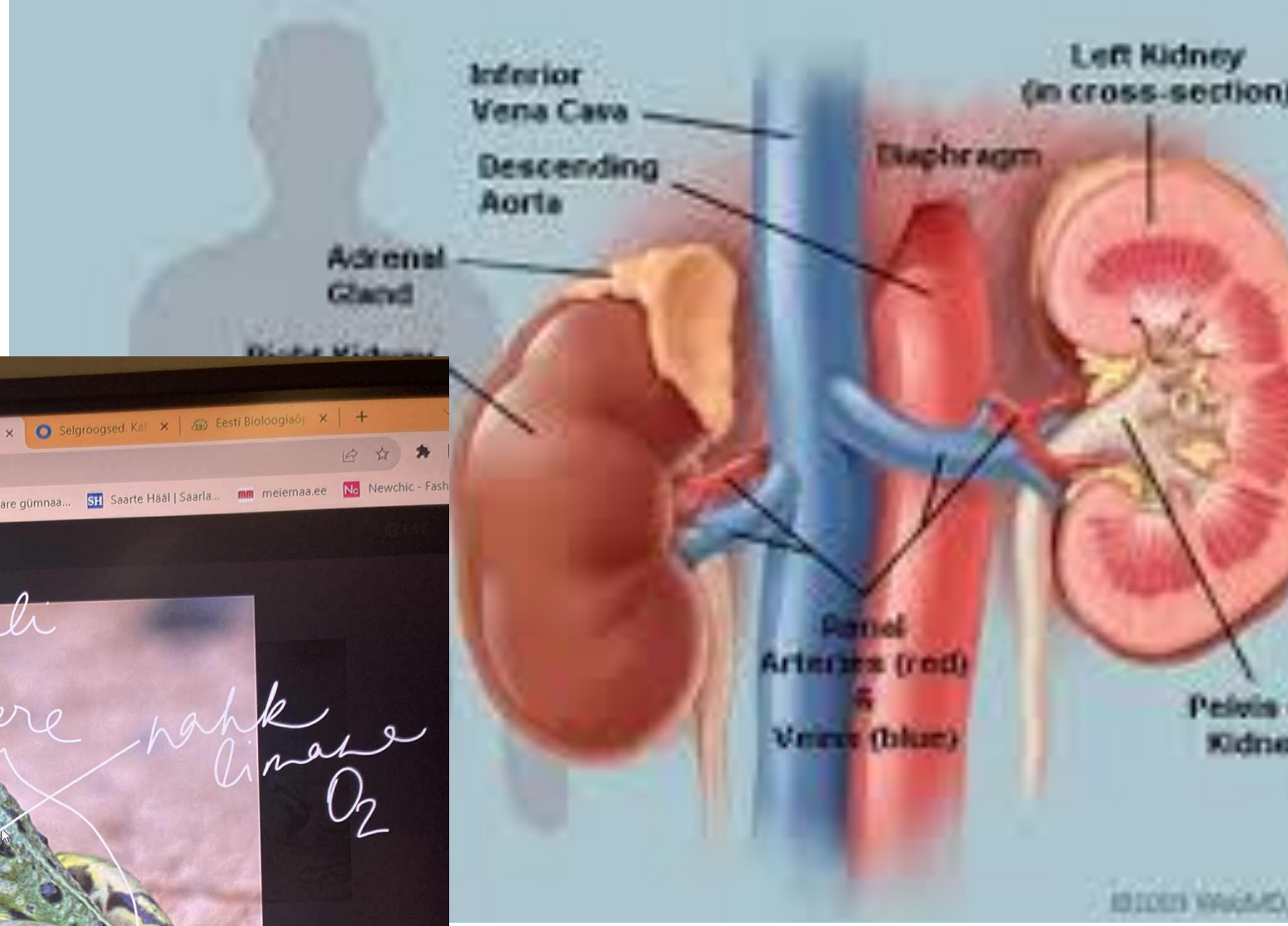
Inferior Vena Cava
Descending Aorta
Adrenal Gland
Left Kidney (in cross-section)
Diaphragm
Renal Arteries (red) & Veins (blue)

Joonised

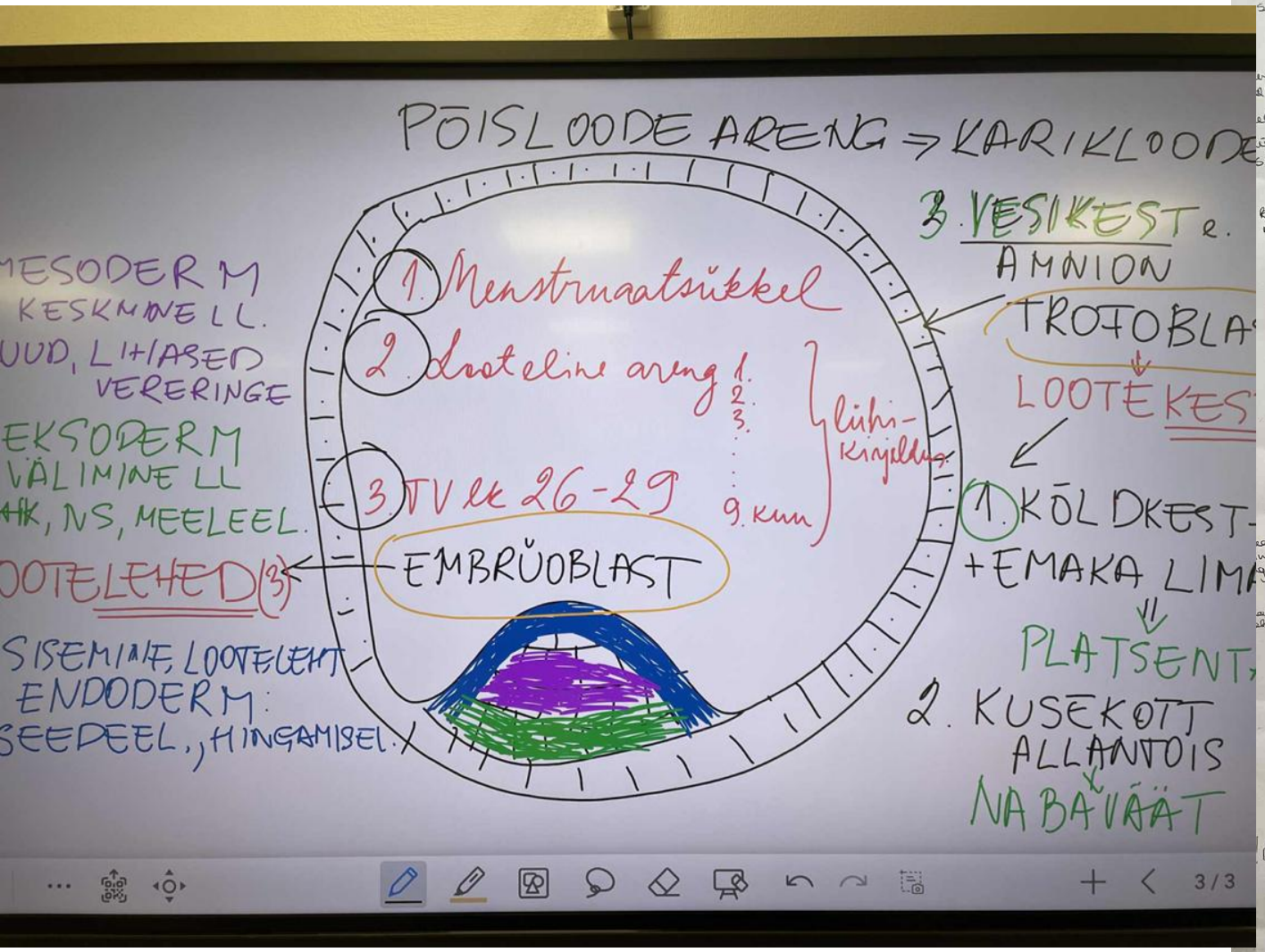
PÕISLOODE ARENG ⇒ KARIKLOODE
1. Menstruaatsükkel
2. Looteline areng
3. TV lk 26-29
EMBRÜOBLAST
3. VESIKEST e. AMNION
TROFOBLAST
LOOTEKEST
1. KÕLDKEST + EMAKA LIMA
PLATSENT
2. KUSEKOTT ALLANTOIS
NABAVÄÄT
MESODERM
KESKMINE LL.
UUD, LIHASED
VERERINGE
EKSODERM
VÄLIMINE LL
HK, NS, MEELEEL.
OOTELEHED (3)
SISEMINE, LOOTELEHT
ENDODERM:
SEEDEEL., HINGAMISEL.
3/3

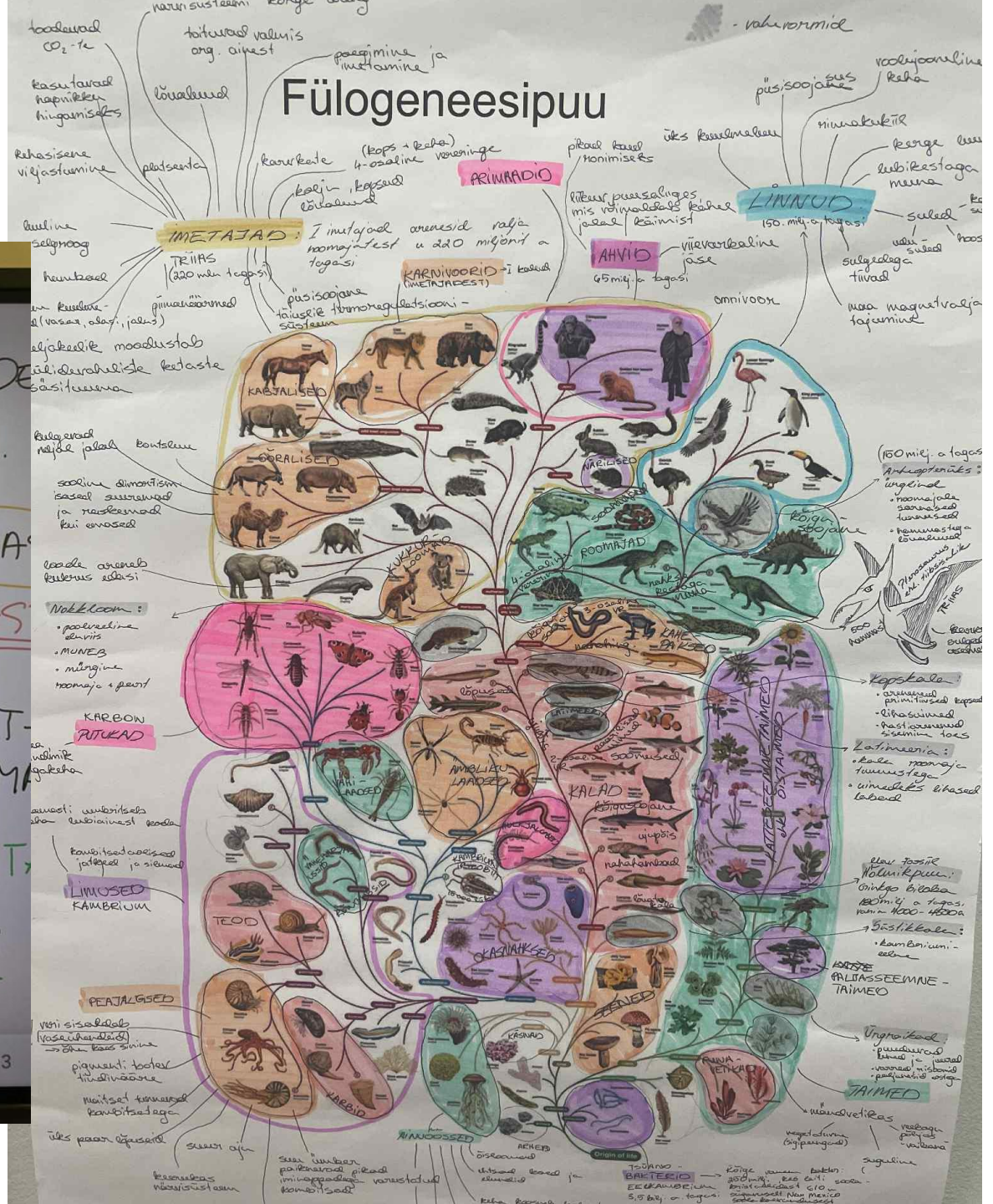
Fülogeneesipuu
IMETAJAD
PRIMAADID
LINNUD
AHVID
KARNIVOORID
KABJALISED
ROOMAJAD
KALAD
TEOD
OKASNAHKSED
PEAJALGSED
TAIMED

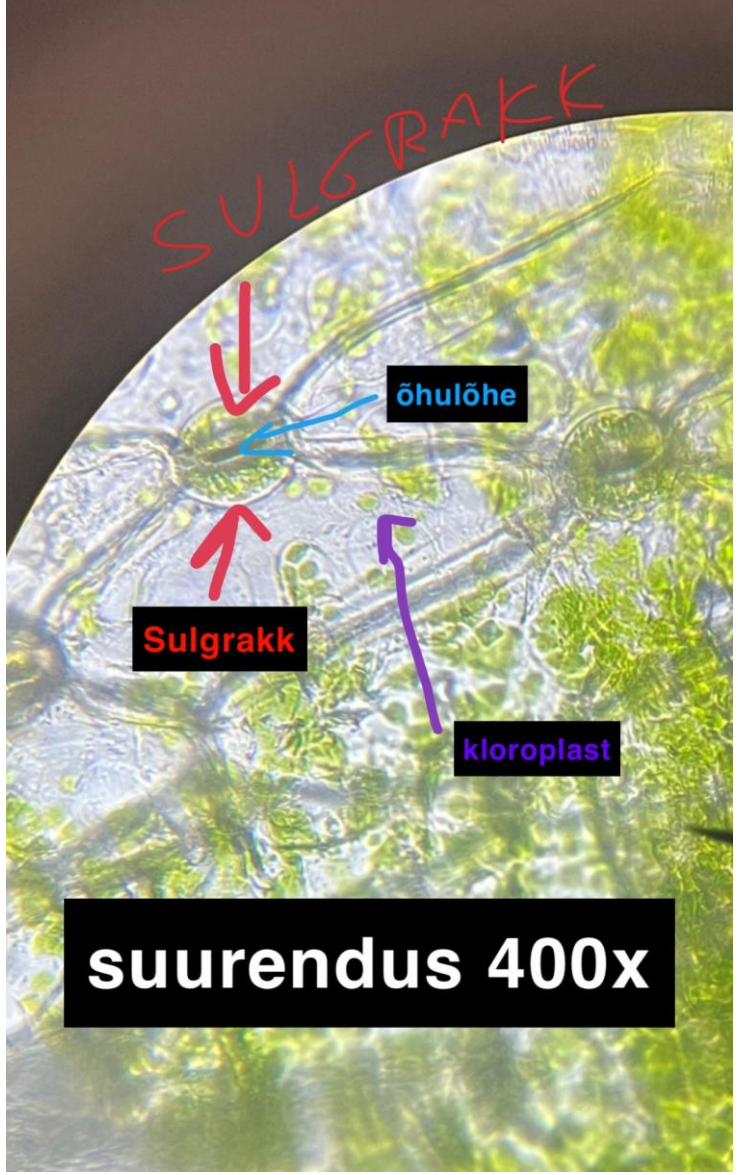
SULGRAKK
õhulõhe
Sulgrakk
kloroplast
suurendus 400x

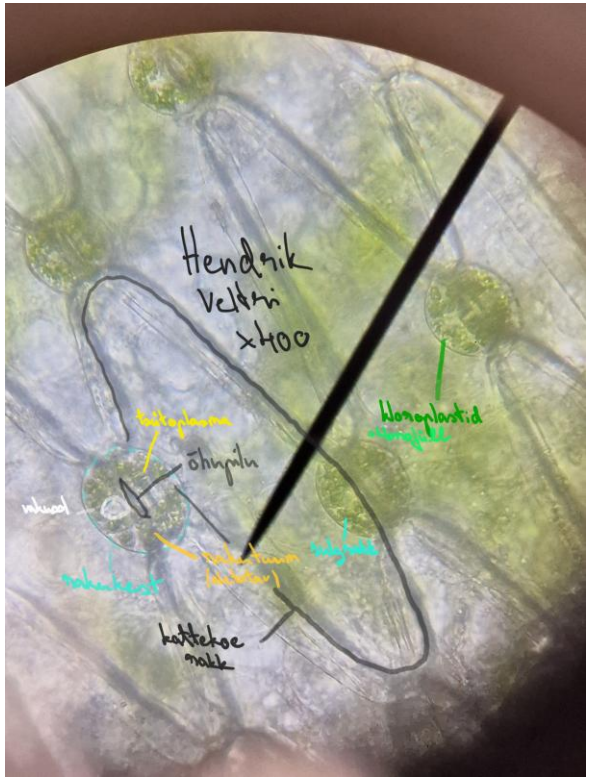
Hendrik
Veltsi
x400

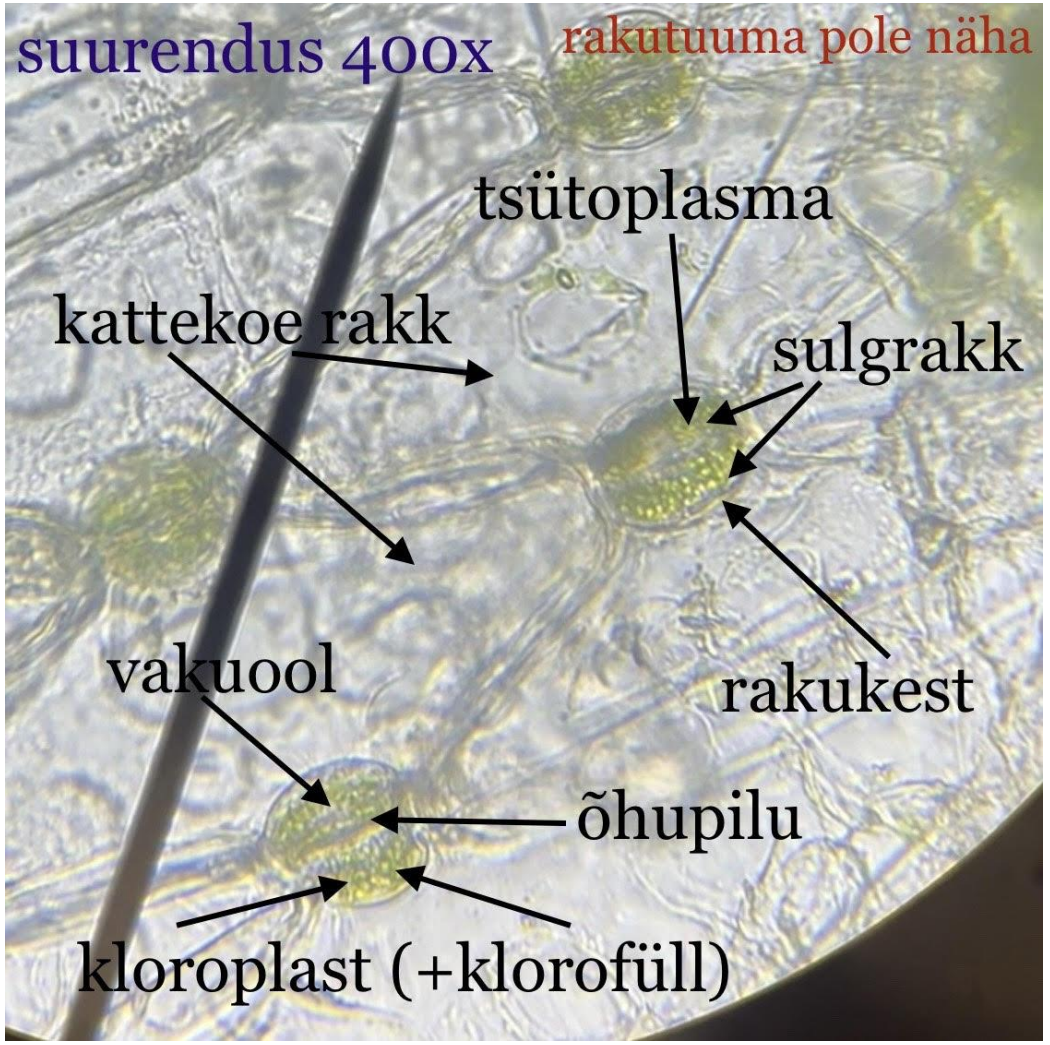
suurendus 400x
rakutuuma pole näha
tsütoplasma
kattekoe rakk
sulgrakk
vakuool
rakukest
õhupilu
kloroplast (+klorofüll)

Loodus klassi

- Viidumägi
- Näitused
- Koheõpe
- Õpilased toovad midagi kaasa:

seen, käbi, oksad, mügarbakter

- Moodustub väike näitus

ITUS SEENED
PÄR
EOSLEHEKESED
EOSTORUKESED

Wilhelm Petersen
170
Reaalkooli direktor 25 aastat
Wilhelm Petersen
170
lepidopteroloog

Õppekavalised õppekäigud

"Ükski raamat ega pilt ei suuda asendada seda kogemust, kui laps paneb oma käe märjale samblale või kuuleb metsas rähni toksimist. Loodust õpitakse jalataldadega."

Fred Jüssi esinemised Eesti Looduskaitse Seltsi kokkutulekutel

- 6. klass raba
- 7. klass Silma looduskaitseala, linnud
- Harku mets
- 10. klass Aegna saar

Ökoloogia valik

- Huvilistele
- Mida tunnis ei jõua käsitleda
- Elusllooduse tundmine
- Ettevalmistus olümpiaadideks
- Loodushuviliste õpilaste omavaheline suhtlemine

Õpetaja

Liikide tundmine

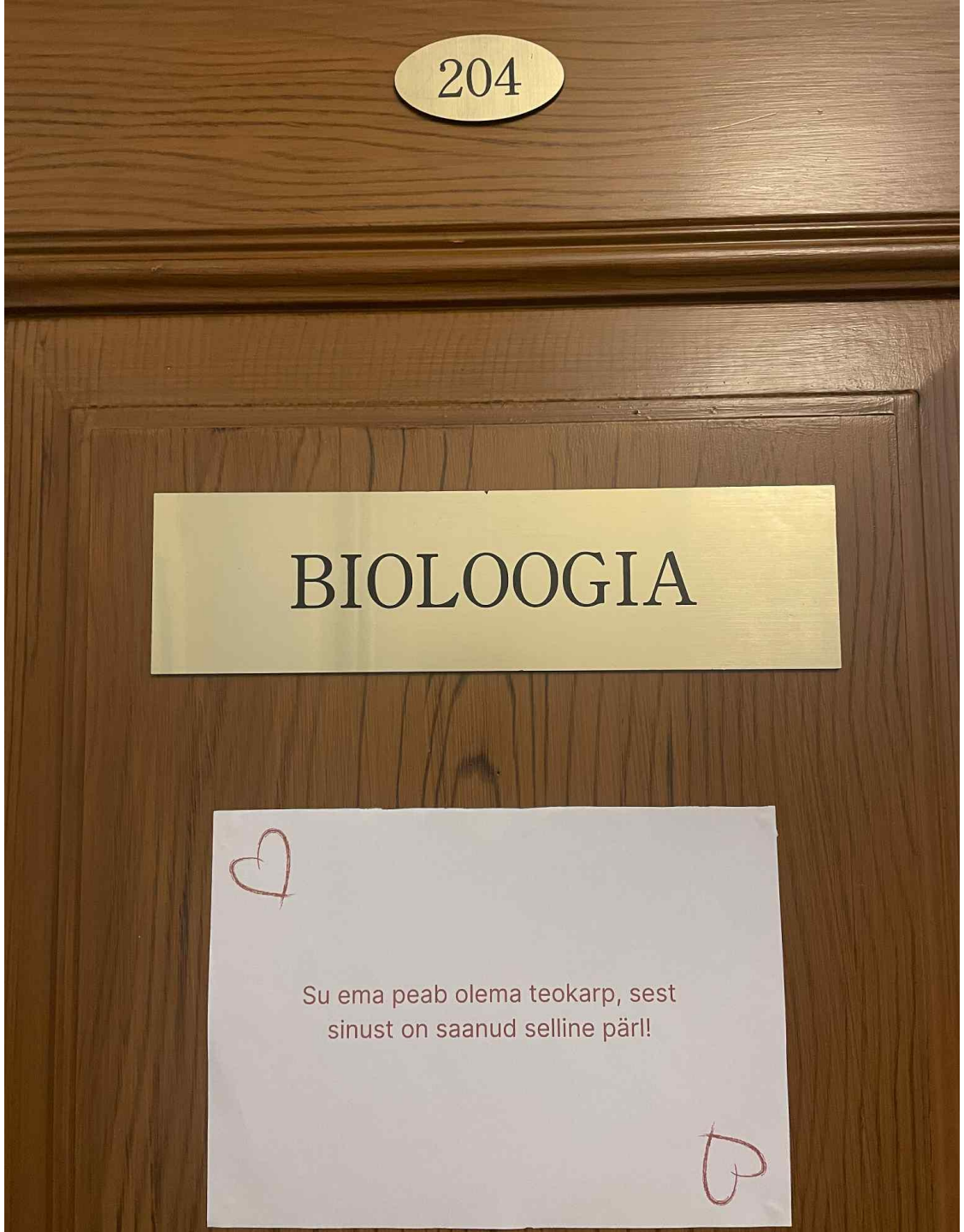
204
BIOLOOGIA
Su ema peab olema teokarp, sest
sinust on saanud selline pärl!

LUS

EE

ALGAJAL

VIIDUMÄE
LOODUSKESKUS

VIIDUMÄE
ODUSKESKUS

LK administratsioonide likvideerimine 2006 – tohutu hoop Eesti lk ja loodusharidusele,
KeA igasse piirkonda jäi siis loodushariduse spetsialist, aasta tagasi likvideeriti ka see ära,

Viidumäe naised

Viidumäe tugevused – juhendatud loodusharidus

Pakkuda Saaremaal kvaliteetset loodusharidust (õppeprogrammid, laagrid, loengud, töögrupid).

Piirkonnas on tugev huvi teaduspõhise loodushariduse vastu ning Viidumäe loodus ja traditsioonid pakuvad selleks head keskkonda. Alates MTÜ asutamisest 2024. aasta augustis on meie koolitustel ja üritustel osalenud üle 600 inimese.

Viidumäel 19 Muraka märgisega programmi

- Avastusretk Viidumäel
- Kohtumine metsloomaga
- Taimed metsas ja puisniidul
- Kliimamuutuste keerises
- Vee-elustiku uurimine
- Lindude elupaigad ja kohastumised
- Kuidas panna putukale nimi
- Läki kalale!
- Puu-uurija kompass
- jpt

Teadlaste peatuspaik - pakkuda välibaasi Saaremaa uurimisel

ICEPEAK
NIKE

"Õppida vaatama tähendab õppida nägema. Õppida kuulatama tähendab õppida kuulma.
See on tee, mis viib meid lähemale iseendale ja kõigele elavale meie ümber."
Essee- ja fotokogumik *"Mister Fred"* (2009)

Looduskaitsealad kui lõbustuspargid

Ökoloogiline kirjaoskus

- Tänud kuulamast!
- tiina.talvi@real.edu.ee, viidumaekeskus@gmail.com

Talgud

Mõttekojad, ajurünnakud – Toetada erinevate huvigruppide kaasamist Saaremaa loodust puudutavate suurte otsuste tegemisel, informeerida neid teaduspõhiselt
uued partnerid

LEADER EESTI

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond: Euroopa investeeringud maapiirkondadesse

LEADER

Loodusvaatlused

eElurikkus

11910 kirjet, 2934 taksonit, 226 kogujat

#	Vaatlusala	Kirjeid ▼	Liike
1	Latvia_Ozoldarzs	929	691
2	Jõgevamaa_Ehavere	868	683
3	Pärnumaa_Peantse suur	934	602
4	Saaremaa_Laasma puisniit	655	426
5	Viljandimaa_Vaibla	711	423
6	Raplamaa_Vesiroosi tervis...	543	377
7	Lääne-Virumaa_Liigvalla	529	369
8	Lääne-Virumaa_Ojakivi rada	360	313
9	Lääne-Virumaa_Läsna	473	311
10	Harjumaa_Maardu	306	290

Koostööpartneid ja sõbrad

Põhja Vidzeme Biosfääri Kaitsealaga koostööd sõlmimas Lätis.

LEADER EESTI

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond: Euroopa investeeringud maapiirkondadesse

LEADER

Vello Liivi fotonäitus annab majale uue elu, tutvustab Saaremaa elurikkust ja näitust saab siduda Viidumäe kogukonnaürituste ja loodusharidusprogrammidega.

Viidumäe keskuses peamaja esimese korruse avamine kogukonnale ja külastajatele ning esimese näituse korraldamine

LEADER Meede 2 projekt
Viidumäe looduskeskus MTÜ

52. Teoreetilise bioloogia kevadkool

Teema: "Pool-looduslik„
Koht: **Viidumäe looduskeskuses**
Aeg: 24.–26. aprillil 2026

Loodusvaatluste maraton
6.-7. juuni 2026

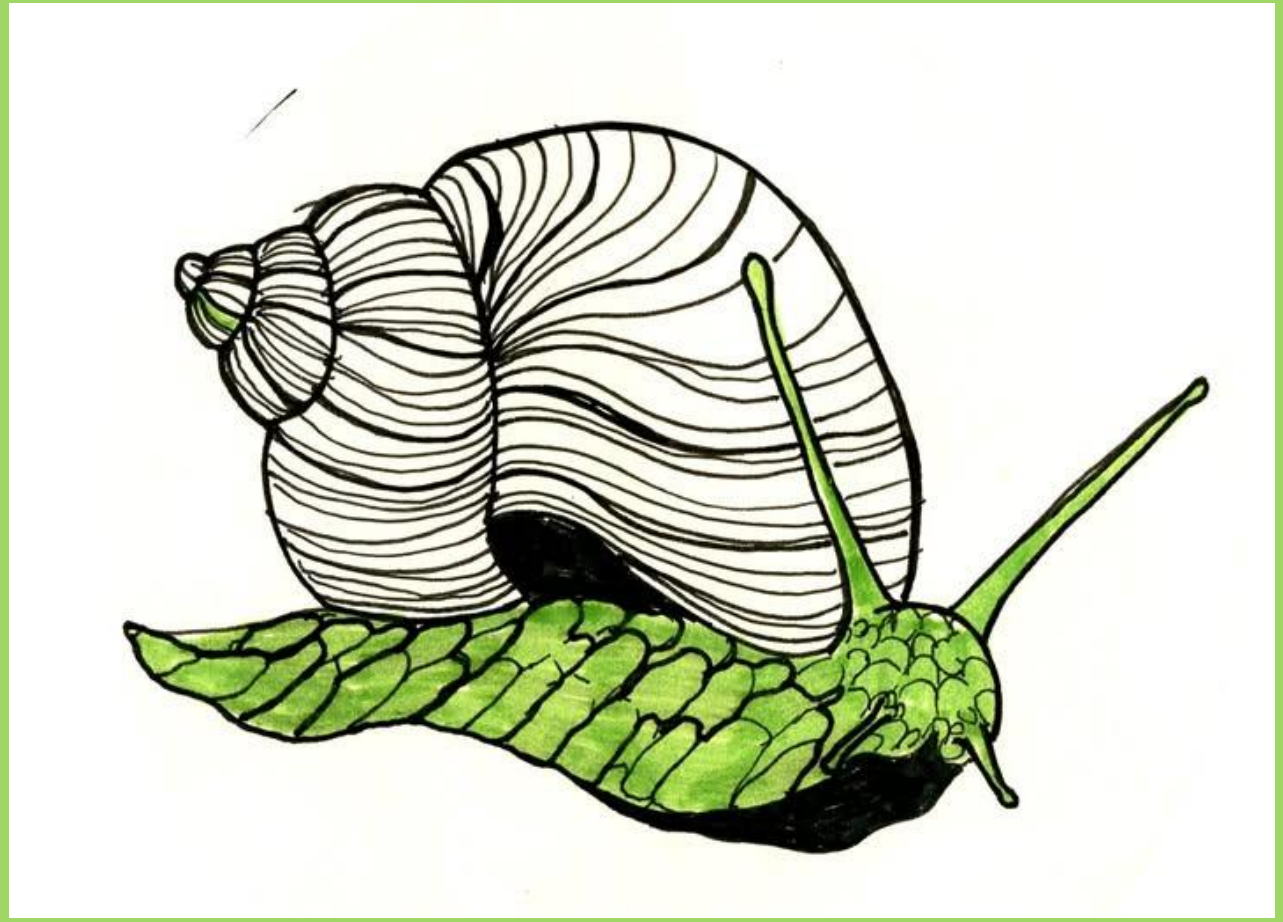

Tegime Viidumäed!

Fotode autorid: Tiina Talvi, Triin Reitalu, Anna Talvi, Maris Sepp, Käthe Pihlak, Raul Vinni

ko
kü
es

Pro
– (ta
kog usi
ja m
– av
see

Eela

